

mero, Dalmat. Koku ti pak vidish eno troho v' tvojga Brata okej, inu bruna v' tvoim okej *nepozhutish?* — Hren: Kaku ti pak vidish eno troho v' tvojga brata ozheffi inu bruna, kir je v' tvoim ozheffi *nepremislifh?* — Stapl. Koku ti pakh Vidish eno troho V tuoiga brata ozhefi, inu bruna v tuoim ozhefi ne *pozhutish?*

Prostor mi ne dopušča govoriti še o tem in ónem; posebno bi bil rad omenil še vseh ónih toček, kjer se strinjam popolnoma z g. pisateljem. Želim samó, da bi nam tudi prihodnje leto kdo podal jednak donesek — v ljubljanski knjižici je še dovolj gradiva nakopičenega, katero čaka svojega možá. — Ko je bila ta ocena že odposlana, dobim tožno vest, da A. Raića ni več. Ž njim smo izgubili marljivega preiskovalca slovenščine, kateri bi bil na tem polji še storil marsikaj.

V. Oblak.

Imenik krajepisnih imen slovenskih.

Durch die Ortsnamen, die ältesten und dauerndsten Denkmäler, erzählt eine längst vergangene Nation gleichsam selbst ihre eigenen Schicksale, und es fragt sich nur, ob ihre Stimme uns noch verständlich bleibt.

W. v. Humboldt.

Pod okriljem »Matice Slovenske« zasnovalo se je že leta 1876. velevažno podjetje, izprožili so že takrat rodoljubi misel, da je treba zbrati krajepisna imena po vsem Slovenskem, spoznali so živo potrebo krajepisnega imenika, ki so ga pogrešali ne toliko v praktičnem življenji, kolikor v znanstvenih preiskavah. Prvi je to misel izprožil g. prof. M. Pleteršnik v seji »Matice Slovenske« dne 13. julija leta 1876., in njemu je naročila »Matica«, naj nabira krajepisna imena slovenskih dežel. Gospod Pleteršnik je nabiral ta imena, vendar vspeh temu nabiranju ni bil povse ugoden. Mnogo tega, kar se mu je poslalo, porabiti se bode dalo zelo dobro; mnogi zapiski pa niso bili dosti obširni in iz mnogih krajev ni se mu poslalo nič. Da bi to velevažno podjetje nadaljevali, osnoval se je poseben odbor, da znova nabira imena po vsem Slovenskem, da torej započeto delo popolni, dovrši, uredi in za tisek priredi. Da se je ta odbor osnoval, ima največ zaslug g. dr. Milkovicz, ki je to misel znova izprožil in največ pripomogel, da se je zbralo kolo razumnikov, kateri so se dela zdušno poprijeli in kateri je bodo s pomočjo »Matice Slovenske« ter ostalih rodoljubov po vsem Slovenskem izvestno tudi srečno začelili. Ne vémo sicer, koliko uspeha bode imel novi odbor; ali toliko slutimo, da bode imel vsekako več sreče, ker se je danes v obče vzbudilo tudi pri nas Slovencih večje zanimanje za domačo zgodovino.

Naša lepa in nam toli mila domovina slovenska je ravno v zgodovinskem, osobito pa v topografskem pogledu velevažen izvor za jezik in zgo-

dovino. Na zdanjih slovenskih tléh so se vršili nekdanji raznih narodov prevažni zgodovinski dogodki; na naših tléh je bilo borišče raznih narodov, bila je cesta, ki je vodila razne narode v Italijo; tu se je vršil jeden največjih bôjev rimskega svetá, namreč s keltogermanskim. Te narode je prignala in priklenila usoda na naše kraje in vsak teh narodov je ostavil tukaj sledóve svojega delovanja, sledove, o katerih nam ne pripovedujejo stare listine. Zategadelj je naloga učenjakom, da iščó sledove teh narodov v naših krajih. Pozneje so slovanski narodi zavzeli te zemlje ter se nastanili v njih, in zopet je naloga slovanskim učenjakom, da razjašnjuje minulo domovine svoje. Maloštevni slovenski narod prevzema to véliko nalogo, da iz starih ostankov, teh mrtvih spomenikov čita minulo prastarih svojih očakov in njih sprednikov. V novejšem času se je izkopalo v naši domovini mnogo ostankov minulih narodov; Kranjska in sosedno ozémle sta prepolna takih sledóv starožitnosti in na podlagi teh uspehov se mora vršiti jezikoslovno in zgodovinsko raziskovanje ter se med seboj razjašnjevat in popolnjevat. V poznejšem srednjem veku so se naseljevali v naših krajih Nemci in ravno krajepisna imena kažó nam glasno pot tega nemškega naseljevanja tam, kjer molčé in nehajo zgodovinske listine, kažó nam razširjenost slovenskega naroda in pot nemškega naseljevanja. Da to pojasnimo z vzgledi, navajamo le imena: Carniola, Longaticum (Logatec), Gradišče, Ajdovščina, Artmanja vas (Hartmannsdorf), Uskoki (gora) itd. Pa tudi za življenje starih naših očetov važna so krajepisna imena. Evo da vidimo! Iz naziva Radomerje (kraj na Štirnskem pri Ljutomeru), sklepamo, četudi za to nimamo nobene zgodovinske priče, da so tudi Slovenci, kakor njih bližnji bratje jugoslovanski, živeli v zádrugah. Evo tedaj vidimo, da ne navajamo več vzgledov, kakó so važna krajepisna imena za jezik in zgodovino in kakó je skrajni čas, da jih zberemo po vsem Slovenskem.

Imenik, ki ga kani izdati odbor za nabiranje krajepisnih imen, sestavljen ne bode takó kakor so sestavljeni dozdani jednaki imeniki. V njem se ne bodo naštevala gola krajepisna imena, ampak ta imenik ima večje meje in večji obseg. Ta imenik bode *zgodovinski slovár* krajepisnih imen po Slovenskem, in takega imenika še mi nimamo in ravno takšnega nujno potrebujemo za znanstvene namene. Ta imenik bode tedaj sestavljal jezikoslovec in zgodovinar in s sadom tega vzajemnega dela bode se lahko okoriščal vsakdo, a jezik in zgodovina naša pa bodeta znatno obogatela.

Národnih imenikov slovenskih imen imamo že dôkaj. Leta 1846. izdal je v Ljubljani Henrik Freyer svoj: »*Alphabetisches Verzeichniss aller Ortschaftsnamen und Schlösser in Krain*«. Leta 1854 izdal je Peter Kosler: »*Kratek slovenski zemljopis in pregled politične in pravosodne razdelitve ilirskega kraljestva in štajerskega vojvodstva*. S pridanim slovenskim in

nemškimi imenikom mest, trgov, krajev itd.⁶ Potem imamo: »*Deželnovladni list za kranjsko vojvodino*, IX. tečaj od l. 1857. (Landesregierungsblatt für das Herzogthum Krain)«, dalje: »*Ortsrepertorium des Herzogthums Krain*. Auf Grundlage der Volkszählung vom 31. December 1869 bearbeitet von der k. k. statistischen Centralcommission. (Imenik krajev vojvodine kranjske. Sestavljen na podlagi ljudskega številenja od 31. decembra l. 1869. po c. kr. statistični centralni komisiji.) Ljubljana, 1874, Kleinmayr & Bamberg«; dalje: »*Vollständiges Ortschaftenverzeichniss der im Reichsrathe vertretenen Königreiche und Länder*. Nach den Ergebnissen der Volkszählung vom 31. december 1880. Herausgegeben von der k. k. statistischen Centralcommission in Wien. Wien 1882. Alfr. Hölder«. — Iz zadnjega imenika imamo tudi posebne izdaje za pojedine dežele, poleg tega pa še drugih imenikov, takó da se radi tega ne bi mogli ravno pritoževati. Ali vsi ti imeniki nimajo za nas Slovence mnogo vrednosti. Sestavljeni so namreč le za praktične potrebe, in sicer po načelih, katerih ne odobravajo niti tisti, ki jim rabijo v praktične namene, niti znanstveniki. Vrhu tega so sestavljeni v oblikah, katere rabijo oblastvom, torej v oblikah, katere niso ravno na čast naši lepi slovenščini in katere je treba odsloviti. Sestavljeni pa so tudi le za posamične dežele, recimo za Kranjsko posebe, takisto za Štirsko itd., in odbor za nabiranje krajepisnih imen hoče sestaviti imenik, kateri bode obsežal krajepisna imena *vseh* dežel in krajev, v katerih prebivajo Slovenci. Ta imenik kazal nam bode tedaj celokupnost vsega slovenskega svetá, in prav zato je to podjetje velevažno za vse Slovence. Ta imenik bode dobroslužen i za praktične potrebe i za znanstvene namene. Kakor smo rekli, določil bode pravilno pisavo imen, kakor jih je treba pisati v navadnem političnem, upravnem in trgovskem občevanji in kakor jih je tudi treba uvésti v zemljevide.

Po kakem načrtu bode delal odbor, vidimo najbolje iz vprašanj, katera razpošilja razumnikom po Slovenskem in katera podajemo čestitim čitateljem »Ljublj. Zvona«. Evo jih:

I. Iz katerih prejšnjih občin je nastala sedanja občina in ali ta občina (ali katera vas v nji) ni imela prej drugega imena?

II. Ali je v občini kak grad ali samostan, ali so kake grajske ali samostanske razvaline, ali pa kake druge znamenitosti zgodovinske, ali pa tudi prirodne (n. pr. jame, rudniki, slatine, toplice itd.)?

III. Imena trgov, vasi, selišč, manjših okolic, posamičnih polj, njiv, travnikov, gozdov itd.

IV. Imena gor, hribov, gričev, klancev, sotesek, dolin itd.

V. Imena rek, potokov, studencev, izvirkov, jezer, ribnjakov, kalov močvirij itd.

VI. Spada li cela občina ali spadajo le posamični deli njeni pod kako širše krajepisno ime, katero ima ves kraj (okolica), in kateri so ti deli? N. pr. Sorško Polje, Suha Krajina, Slovenske Gorice, Mursko Polje itd.

VII. Naj se kratko omenijo važne zgodovinske dogodbe, ki niso obče znane in se pripovedujejo.

Opomnje.

1.) Imena, spadajoča pod II, III, IV in V naj se uredijo in razvrsté po katastralnih občinah, ako je namreč sedanja občina iz njih nastala.

2.) Pri vsakem imeni pod II, III, IV in V zapiše naj se tudi nemško ime, ako se rabi.

3.) Pri imenih pod III (trgi, vasi, selišča) naj se zapiše, kako se glasi na vprašanje kje, kam in od kod, in kako se glasi ime prebivalcev in adjektiv (pridevnik) iz tega imena. Na pr. Kámná Goríca, v Kámní Goríci, v Kámno Goríco, iz Kámne Gorice, Kámničan, kámniški; Ig, na Igu, na Ig, z Iga, Ižánec, íški in ižánski.

4.) Vsako ime naj se zapiše z akcentom.

5.) Ako ljudstvo ime drugače izgovarja, nego se navadno piše, naj se to pripiše natančno tako, kakor dotično ime ljudstvo v narečji izgovarja.

6.) Odgovori naj se zapisujejo po zgoraj naštetih točkah s pristavljenimi številkami.

Kakor vidimo, odbor se je dela dobro poprijel in zdaj je le pričakovati, da ga podpirajo zdušno vsi domoljubi. Delo se tiče, kakor smo že omenili, celokupne naše domovine, zato je tudi treba, da v ta namen posvetimo vse moči svoje.

Anton Trstenjak.

LISTEK.

Biblijografija slovenska. Pod tem naslovom hočemo odslej naznanjati vse nove knjige slovenske, ki se pošiljajo uredništvu našemu; o važnejših izmed njih bomo o priliki obširneje poročali:

— Žepni koledar za leto 1889. Samozaložba »Kat. Tiskarne« v Ljubljani 1888, 16, 31 strani. Cena 20 kr. — Priročni ta koledar obseza tudi rodopis cesarske rodovine in vse evropske vladarje po njih rojstvu in njih vladni dóbi.

— Ilustrovani narodni koledar za navadno leto 1889. Za pouk in kratek čas. Uredil, izdal in založil *Dragotin Hribar*. V Ljubljani natisnila »Narodna Tiskarna« 1888, 8, 88 strani. Cena 40 kr., po pošti 45 kr. Ta koledar je kaj spretno urejen in obseza v kalendariji razven navadnih katoliških tudi slovanska krstna imena in spisek imenitnih dogodkov iz slovenske, zlasti kranjske zgodovine, dalje rodopis cesarske vladarske rodovine, imenik vseh evropskih vladarjev, splošna določila c. kr. pošte, brzojavni cenik in sejme na Kranjskem. V zabavnem delu nahajamo najprej spis »Štiridesetletnica vladanja cesarja Frana Josipa I. s podobo cesarjevo, cesaričino, Rudolfovo in Stefanijsko. Pod naslovom »Naši zaslužni možje« se nam z dodanimi podobami opisujejo dr. Janez Bleiweis, knezoškof dr. Janez Zl. Pogačar, Fran Erjavec, stolni prošt Jožef Zupan in dr. Fr. Preširen. V zadnjem životopisu je trditev, da je Preširen hodil v šolo v Kranji